

Ameriške bojne ladje bombardirajo japonsko bazo

Nova ruska ofenziva ograža pet nemških vojaških divizij pri Nikopolu ob krivini Dnjepra. Sovjetske čete prebile nemško bojno črto na sto milj dolgi fronti in zadale težke udarce sovražniku. Ruski letalci bombardirali glavno finsko mesto. Nemške elitne čete naskakujejo zavezniška mostišča na južni strani Rima. Admiral Nimitz naznanil okupacijo nadaljnjih otokov Maršalske grupe

Washington, D. C., 7. febr.—Mornarični departament poroča, da so ameriške bojne ladje 4. t. m. bombardirale japonsko pomorsko bazo Kurabu na južni konici otočja Paramuširo. Bombardiranje je povzročilo požare v mestu in neka ladja je bila zadeta.

(To je prvič v tej vojni, da je ameriška mornarica bombardirala japonsko obrežje. Otočje Paramuširo, ki je bilo že večkrat napadeno iz zraka, je geografsko del Japonske in leži 1280 milj od Tokija.)

London, 7. febr.—Nova ofenziva ruske armade ograža pet nemških divizij, okrog 75.000 vojakov, zbranih pri Nikopolu ob krivini reke Dnjeper, poroča Moskva. Druga nemška oborožena sila okrog 100.000 mož pri Smeli na severozapadni fronti je tudi v nevarnosti umčenja.

Izgleda, da bodo sovjetske kolone kmalu osvobodile vso južno Rusijo. Premier Stalin je sinoči naznanil, da so sovjetske čete v ofenzivi, ki se je pričela pred štirimi dnevi, prebile nemško bojno črto na sto milj dolgi fronti med Nikopolom in Krivim rogom.

Oddelki sovjetske pehote so s sodelovanjem oklopnih kolon in bojnih letal zadali strahovite udarce nemški sili. Čez 12.000 sovražnikov je padlo v bitki z Rusi, ki so tudi razpršili ostanke sedmih nemških divizij in ujeli čez dva tisoč sovražnikov. Nemci so morali pustiti na bojišču več tisoč vojaških motornih vozil, topov, tankov in drugega orožja.

Z okupacijo Apostolova so Rusi pretrgali železniško progo, po kateri so Nemci dovažali strelivo svoji sili. Apostolovo leži 34 milj zapadno od Nikopola.

Na severu so sovjetske kolone vrgle Nemce čez reko Narvo pod in nad mestom tega imena, ki leži osem milj znotraj Estonije, in zasedle več naselbin.

Znotraj stare Poljske, 430 milj zapadno od ozemlja ob krivini Dnjepra, Rusi prodirajo naprej in drobe odpor nemške sile. Prvi ruski oddelki so udarli na ravnino in zasedli pozicije, ki so oddaljene samo 55 milj od proge železnice Odesa-Varšava. Druge sovjetske čete so prodrle do točke, ki je oddaljena 82 milj od Lvova, nemške vojaške trdnjave.

Stockholm, Švedska, 7. febr.—Čez sto ruskih bojnih letal je bombardiralo Helsinko, glavno finsko mesto, tri ure. Bombe so padale v osrčje mesta, porušile mnogo poslopij in zanetile požare. To je bil največji bombni napad na finsko prestolnico od zapčetka vojne. Sem dospelo poročilo pravi, da so bombe ubile najmanj 15 ljudi in 30 ranile.

London, 7. febr.—Ameriške letelce trdnjave in bombniki so po novno bombardirali nacistične letalske baze in obrambne točke na francoskem obrežju pri Pas de Calais. V spodu v zraku so Američani sestrelili 17 nemških letal, sami pa so izgubili 11 letal.

Drugi roji ameriških bombnikov so metali bombe na mesta v severozapadni Franciji, Holandiji in Belgiji.

Zavezniški stan v Alžiru, 7. febr.—Nemške elitne čete se vedno naskakujejo zavezniška mostišča na južni strani Rima, poroča glavni stan. Oddelki pete ameriške armade so odbili naskoke in konsolidirali svoje pozicije.

Pozorišče ljutih bitk med Nemci in zavezniško silo je pri Carrocetu, 21 milj južno od Rima. Daniel De Luce, dopisnik ameriške časniške agencije Associated Press poroča, da zavezniški države svoje pozicije na severni strani omenjenega mesta.

Srdite bitke so v teku tudi na cestah Cassina, glavne fronte pete armade. Nemci so uprizorili tri naskoke na pozicije te armade pri Terellu, vzhodno od Cassina, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Pearl Harbor, Havaji, 7. febr.—Ameriška okupacija Kwajaleina, največjega otoka Maršalske grupe, je dovršena, poroča glavni stan admirala Chesterja W. Nimitza, vrhovnega poveljnika ameriške bojne mornarice v centralnem delu Pacifika.

Ameriški pomorščaki so zasedli tri druge otoke skoro brez odpora s strani japonske sile. Ti so Gugewe, Bige in Eller. Z okupacijo teh je ameriška sila dobila kontrolo nad štirimi morskimi ožninami.

Operacije ameriških čet podpirajo bojna letala z bombardiranjem japonskih pozicij. Otočki Ujelang, Wotje, Mili in Maloelap so bili tarča bomb. Ujelang leži 400 milj zapadno od Kwajaleina in 250 milj severno od Karolinskih otokov.

Ruska odposlanca zapustita Alžir

Spor med odborom in komunisti

Alžir, Alžirija, 7. febr.—Andrej T. Višinski in Aleksander E. Bogomolov, ruska odposlanca, bosta kmalu odpovala v Moskvo, kjer se bosta posvetovala s člani sovjetske vlade. Ali je odhod povezan z naraščajočim sporom med francoskimi komunisti in odborom za osvoboditev Francije, kateremu načeljuje general Charles de Gaulle, ni znano.

Bogomolov je sovjetski delegat pri De Gaullovem odboru. Voditelji komunistov so razkačeni, ker je odbor prepovedal objavo naznanila, da je Maurice Thores, vodja francoske komunistične stranke pred vojno, došel v Alžir iz Moskve.

Francoski odbor je naznanil ustanovitev vojaškega tribunala v okviru vojnega komisarijata, pred katerim se bodo morali zagovarjati oni, ki so bili aretirani na obtožbo izdajstva zaradi sodelovanja z Lavalovo vlado v Vichyju in nacisti.

Načrt za samovlado Portorika odoben

Washington, D. C., 7. febr.—Senatni odsek za teritorije in otoke je odobril zakonski načrt za delno samovlado Portorika. Ta določa med drugim, da domačini izvolijo gubernerja in druge uradnike.

RUSIJA NASLOVILA OSTRO ŠVARILLO BOLGARJI

Moskva obljubila sodbodo poljskemu ljudstvu

USTANOVITEV SLOVANSKEGA BLOKA

London, 7. febr.—Govornik na moskovski radiopostaji je posvaril Bolgarijo, ki se vzdržuje diplomatske odnošaje z Rusijo, da bo prišel obračun z njo, če se ne bo umaknila iz vojne kot satelit nacistične Nemčije.

Govornik je udrihal po bolgarski vladajoči kliku, ki je dala ozemlje na razpolago nemškim četam v operacijah proti Sovjetski uniji. Dejal je, da so Nemci spreminili Burgas, Varno in Rušak, bolgarska pristanišča mesta ob Črnem morju, v nacistične mornariške baze.

Sovjetska vlada je namignila, da bo sklenila pogodbo z "novo Poljsko" in popolnoma ignorirala poljsko ubežno vlado v Londonu. Radio Moskva je naznanilo, da bo z osvoboditvijo poljskega ljudstva izpod fašistične jarma nastala demokratična poljska država in ta bo omogočila prijateljsko sodelovanje med Poljaki in Ukrajinci.

Očitno je, da Moskva namerava ustanoviti novo poljsko vlado v pokrajinah vzhodne Poljske, v katere so udrele ruske čete v prodiranju proti zapadu in jih zasedle.

Vrhovni sovjet (parlament) je včeraj imenoval Nikito Kruščeva za predsednika vlade ukrajinske republike, Aleksandra E. Kornejčuka pa za zunanjega komisarja. Izgleda, da bo ta republika igrala glavno vlogo v sovjetski politiki, katere cilj je ustanovitev slovanskega bloka.

Ruski bombni napad na Helsinko, glavno finsko mesto, smatrajo opazovalci v Londonu za svarilo Finski, da je odmor v operacijah z osvoboditvijo vsega ruskega ozemlja pri Leningradu končan in da bo ruska sila zagnana proti finski ter jo zdrobila, če se Finska ne bo umaknila iz vojne. Očitno je, da je finska vlada stavila na napačno konja, ko se je postavila na stran Nemčije v upanju, da ji bo slednja pomagala, da dobi nazaj ozemlje, katero so ruske armade zasedle pred štirimi leti.

Ameriški general hvali ruske vojaške

Moskva, 7. febr.—General Ronald H. Connolly, poveljnik ameriške armade na ozemlju Perzijskega zaliva, je dočim obisk ruskih front in zalagalnih črt. V razgovoru z reporterji je pohvalil uspehe in junaštvo ruskih vojakov in ljudstva, zagnano pa je obsodil nemške krutosti v okupiranih pokrajinah. Connolly se je nahajal na ruskih frontah 40 dni.

Courtney kandidat za gubernerja

Chicago, 7. febr.—Thomas J. Courtney, državni pravnik od l. 1932 in vodilni demokrat, je naznanil, da bo kandidiral za gubernerja Illinois na listi demokratske stranke. Voditelji stranke so odobrili njegovo kandidaturo. Zupan Edward J. Kelly, ki je bil večkrat v konfliktu s Courtneyjem, mu je obljubil podporo.

Pet vojaških letalcev se ubilo

Colorado Springs, Colo., 7. febr.—Pet vojaških letalcev se je ubilo, ko je bojno letalo, na katerem so se nahajali, treščilo na tla in se razbilo. Nesreča se je pripetila v bližini letališča Petersona.

Domače vesti

Nov grob v Michiganu
Boon, Mich.—Dne 1. febr. je tukaj umrla Mary Griffen (Okonen), stara 31 let in rojena v Rockdal, Ill., po poklicu učiteljica. Zapušča moža, dveletno hčerko, starše in tri brate.

Clevelandске novice

Cleveland.—Uradna vest iz Washingtona se glasi, da je korporal John Lindie, star 24 let in rojen tukaj, umrl za neko nezgodo na otoku Bougainvillu, Solomonsko otočje, dne 7. januarja t. l. Zapušča starše, tri brate in sestro.—Druga uradna vest iz Washingtona sporoča, da je bil nekje na morju ubit Jos. W. Strudel, star 21 let, rojen tukaj. Zapušča starše in zaročenko.—Dne 3. t. m. je umrl Frank Dremel, star 46 let in rojen v Praprovcu pri St. Vidu na Dolenjskem. Zapušča mater.—Dne 4. febr. je umrla Agnes Jurca, stara 63 let in rojena v Rudolfovem pri Sv. Vidu nad Cerknico. V Ameriki je bila 43 let in tukaj zapušča moža, štiri sinove (dva pri vojakih), šest hčera, šest vnukov in sestro.—Dne 4. febr. je umrla Helena Skufca, stara 64 let in rojena v Lopatah pri Hinju na Dolenjskem. V Ameriki je bila 43 let in tukaj zapušča moža, dva sinova (eden pri vojakih), dve hčeri in brata, v Montani pa sestro. Bila je članica društva 173 SNPJ.

Zavezniki stan v Alžiru, 7. febr.

Britska rušilca Tumult in Teazer sta bombardirala nemške pozicije pri Starigradu, otok Korčula. Nacistična sila je nedavno iztrgala oba otoka iz rok partizanov.

Dan pred napadom na otoka so britski torpedni čolni potopili dve nemški ladji v vodni ožini pri Zadru in nadaljnjo ladjo na morju med Splitom in Šibenikom.

Wallace govori o povojnih problemih

Koraki za preprečenje brezposelnosti

San Francisco, Cal., 7. febr.—Podpredsednik Henry A. Wallace je v svojem govoru na shodu v mestnem avditoriju, kamor je prišlo 10.000 ljudi, govoril o problemih, ki pridejo na površje po končanju sedanje vojne. Eden glavnih bo problem brezposelnosti. Amerika bo izvojevala mir le, če bo storila korake za preprečenje brezposelnosti.

Deset milijonov najrevnejših družin tvori realni zlati rudnik na našem dvorišču, je dejal. "Mi bomo morali skrbeti, da bodo uposlene pri proizvodnem delu, če smo prav tako resni glede totalnega miru kot smo glede totalne vojne. Stori ti hočem vse, ker je v moji moči, da se pobije trditve, da bo ogrožen narodni dolg tvoril oviro na naši poti. Gotov sem, da bomo lahko zmagovali obresti na ta dolg in ustvarili pogoje za zvišanje življenjskega standarda za 50 odstotkov."

Wallace je poudarjal, da se lahko ustvari blagostanje v Ameriki in da bo ljudstvo lahko nosilo breme dolga. Stvari, katere Američani lahko dobe, vključujejo boljše bolnišnice, stanovanja in podeželsko elektrifikacijo. "Ljudje govorijo o akrih demantov in zlatih rudnikih, toda realni zlati rudnik tvori deset milijonov najrevnejših družin, ki so pred vojno kupile blaga v povprečni vrednosti pet milijard dolarjev letno," je dejal. "Te družine, če jim bo dana prilika, bodo lahko kupile blaga v vrednosti petnajst milijard dolarjev letno. Največji ekonomski greh je zapravljanje človeškega dela. Brezposelnost je problem, ki nas lahko vse zlo, če ne bo odpravljen."

Italijanski fašisti zasegli židovsko imetje

Bern, Švica, 7. febr.—Italijanska fašistična vlada pod nemško kontrolo je izdala dekret za konfiskacijo imetja židov. Dekret je objavilo uradno glasilo vlade. Ta določa med drugim, da vse zaseženo imetje prevzame posebna uprava.

Stavka angleških rudarjev se širi

London, 7. febr.—Rudarska stavka se širi v distriktu Lancashiru v znak protesta proti novi mezdni lestvici. Nadaljnji šest premogovnikov je moralo ustaviti obrat. V stavki je zavajanih čez 6000 rudarjev.

Partizanske enote razbijajo vlake

Britska rušilca bombardirala Hvar in Korčulo

London, 7. febr.—Komunike iz glavnega stana Titove osvobodilne armade pravi, da so partizanske enote razbile sedem nemških vlakov in reokupirale Kresevo in Fojnico, mesti zapadno od Sarajeva, in izvršile več uspešnih napadov na pozicije sovražnika v krajih ob jugoslovansko-italijanski meji. Partizani so v Istri napadli nemške kolone, ki so odrinile iz Trsta proti Reki.

Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so partizani ponovno zasedli Vakuf in Kupreš v zapadni Bosni. Poučeni krogi trdijo, da okupacija pomeni preokret v borbi za kontrolo Bosne.

Vakuf in Kupreš ležita v sredini med Banjaluko in Sarajevom. Okupacija obeh je dokaz, da so se nemški napori, katerih cilj je bil razcepitev partizanske sile v vzhodni in zapadni Bosni, izjalovili.

V južnem delu Hrvaške so druge partizanske enote zasedle Gorski in Kotar in pognali nemško vojaško posadko v beg proti Ogulinu.

Stavka livarjev v Chicagu

Protest proti odloku vladnega odbora

Chicago, 7. febr.—Okrog dva tisoč livarjev, članov unije Ameriške delavske federacije, je danes zastavkalo, v znak protesta proti pokrajinskemu vojnemu delavskemu odboru, ki je odbil zahtevo za zvišanje plače za šest centov na uro. Joseph M. Jacobs, odvetnik unije, je naznanil, da je bil poslan apel vojnemu odboru v Washingtonu, naj prekliče odlok pokrajinskega odbora.

Člani livarske unije se bodo nocoj sestali na shodu in razpravljali o situaciji. Pričuje se, da bo odgovor na apel prišel iz Washingtona.

Jacobs je dejal, da stavka ni izživljanje oblasti vojnega delavskega odbora, temveč proti odločitvi Robert K. Burnsa, načelnika pokrajinskega odbora. Možnost je, da se bo stavka razširila. Sedaj so prizadete kompanije Ferguson & Land, Hansell, Elock in Tarrant.

Ogrska odpokliče čete iz Rusije

London, 7. febr.—Radio Ankara je citiral poročilo dopisnika turške časniške agencije, da bo Ogrska odpoklicala vojaške čete iz Rusije. To pravi, da je ogrski vojni minister obiskal Hitlerja in ponovil zahtevo, naj dovoli odpoklice čete iz Rusije.

Italijanski fašisti zasegli židovsko imetje

Bern, Švica, 7. febr.—Italijanska fašistična vlada pod nemško kontrolo je izdala dekret za konfiskacijo imetja židov. Dekret je objavilo uradno glasilo vlade. Ta določa med drugim, da vse zaseženo imetje prevzame posebna uprava.

Stavka angleških rudarjev se širi

London, 7. febr.—Rudarska stavka se širi v distriktu Lancashiru v znak protesta proti novi mezdni lestvici. Nadaljnji šest premogovnikov je moralo ustaviti obrat. V stavki je zavajanih čez 6000 rudarjev.

FREY UDARIL PO ROOSEVELTOVI ADMINISTRACIJI

Obdolžil jo je odgovornosti za stavke v industrijah

OBSODBA FEDERALNIH AGENTUR

Washington, D. C., 7. febr.—John P. Frey, predsednik departmeta kovinarskih unij Ameriške delavske federacije in član eksekutivnega sveta ADF, je v svojem govoru po radiu dejal, da je Rooseveltova administracija odgovorna za stavke v vojnih industrijah. Ako bi bila osvojila enotno delavsko politiko, ko je Amerika šla v vojno, ne pa ustanovila 25 federalnih odborov in agencij, ki se ne morejo sporazumeti med seboj, bi bile stavke, ki ovirajo proizvodnjo materiala za ameriško oboroženo silo, odvrnjene.

"Pričakovati ne moremo, da bi vladne agencije, ki se kvasajo med seboj, izboljšale položaj," je rekel Frey. "Čas je prišel, ko morajo do dejstva priznati ne samo delavske organizacije, temveč tudi ameriško ljudstvo. Upoštevati morajo pogoje in vzroke v ozadju stavk."

Frey je dalje rekel, "da problem ni tako enostaven kot nekateri mislijo. Krivdo za stavke se ne more naprti posameznim delavskim voditeljem, temveč je treba upoštevati vse faktorje. Problem je nastal kot posledica pravičnih zahtev in pritožb milijonov delavcev, upošlenih v vojnih industrijah, ki jih vladne agencije in odbori ignorirajo. Nekateri krajevne stavke so morda povzročili posamezniki, ki imajo politične ambicije, toda za večino stavk moramo iskati vzroke drugod."

Frey je omenil slučaj železniških bratovčin, ki so se obrnile na vladne agencije v svoji kampanji za zvišanje plač. Spor bi se bil lahko rešil s pogajanjem med voditelji bratovčin in uradniki posebnega odbora, če ne bile druge vladne agencije posegle v ta spor.

"Kar Amerika potrebuje, je učinkovita federalna organizacija," je rekel Frey. "Sedaj ni nobene določene politike v izvajanju smernic, kar povzroča konfuzijo. V situaciji, kakršna je, so konflikti neizbežni."

Čikaški Poljaki protestirajo

Apel na Ameriko za pomoč

Chicago, Ill., 7. febr.—Govorniki, ki so nastopili na masnem shodu, katerega je sklicala Poljska narodna zveza, so obsodili agresivno stališče sovjetske Rusije in apelirali na Rooseveltovo administracijo, naj podpira poljsko ubežno vlado v Londonu v sporu z Rusijo, ki je nastal zaradi nove meje.

Resolucija, ki naglašala, da sovjetska deklaracija glede osvoboditve ozemlja stare Poljske, je kršenje načel Atlantikega čarterja, je bila soglasno sprejeta. Med govorniki je bil tudi gubernier Green. On je dejal, da bi morala Amerika zavzeti stališče napram rusko-poljskemu sporu kot ga je britska vlada. Čna bi morala podpirati vitalno načelo človeške svobode.

Charles Rozmarek, predsednik Poljske narodne zveze, je udrihal po Stalinu in drugih ruskih voditeljih. Med drugim je dejal, da sedanje vojne ne bi bilo, ako ne bi bil Stalin sklenil dogovora s Hitlerjem l. 1939.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosestvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in, nenaslovenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

133

Datum v oklepaju na primer (February 29, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

Ameriška sila na morju

Ko so pred dnevi Američani invadirali Maršalsko otočje na srednjem Pacifiku, je poročal admiral Nimitz, vrhovni poveljnik ameriškega bojnega brodovja, da ameriške bojne ladje, ki so udeležene pri teh operacijah, predstavljajo največjo oboroženo pomorsko silo, zbrano na enem mestu, v vsej zgodovini sveta.

Admiral Nimitz nima nobenega povišanja, da bi pretraval. Ameriško poveljstvo je bilo doslej zelo previdno v svojih poročilih in zaradi tega si je pridobilo splošno zaupanje. Na podlagi uradnih poročil iz Washingtona je tudi znano, da se je ameriška mornarica silno pomnožila v prvih dveh letih vojne, kar so priznali tudi člani angleške vlade, ko so izjavili v parlamentu, da je bojna in tovarna mornarica Združenih držav danes prva na svetu.

Največje število bojnih ladij vseh vrst v eni sami bitki v svetovni zgodovini do današnje vojne je imela Anglija v pomorski bitki z nemškimi brodovjem pri Jutlandu. Anglija je bila v zadnji vojni s svojo bojno mornarico na prvem mestu ves čas vojne; ob izbruhu sedanje vojne je bila angleška mornarica še vedno največja—danes pa ni več.

Najbolji dokaz kolosalnosti ameriške pomorske sile na Pacifiku pa nudi Japonska sama, katera je svojo bojno brodovje nekam skril. Ko so Američani napadli Maršale, ni bilo nikjer japonske mornarice, kakor ni bilo japonske sile v zraku, da bi bila branila strategične otoke, katere so japonski militaristi utrjevali zadnjih pet in dvajset let. Po napadu na Pearl Harbor so se Japonci širokoustili, da je ameriška pomorska bojna sila na Pacifiku dokrajna uničena—danes se ne širokoustijo več. Grenka je ta pilulka za nedavno še arogantne japonske militariste, ampak kaj jih še čaka!

Invazija Maršalov je do danes največja in najdržnejša bojna operacija Amerike v njeni zgodovini. Maršali obsegajo ogromen prostor in štejejo na stotine drobnih otokov s trojico velikih v tritoku; na te tri so Američani najprej navalili. Ko Američani zasedejo Maršalske otoke, bodo morali osvojiti še dve otočji, Karolinske in Marijanske, nakar bodo imeli odprto pot na Filipine—od tam pa Japonska ni več daleč. Južno od teh otočij pa leži holandska Vzhodna Indija, od katere bodo Japonci popolnoma odrezani na morju.

Amerika prvič v svoji zgodovini vodi dve vojni hkratu: kolosalno pomorsko vojno na Pacifiku in pomorsko ter celinsko vojno na Atlantiku in v Evropi. Pomislite, koliko moštva in opreme je treba za ti dve vojni! Pomislite, da poleg tega Amerika tudi zalaga Rusijo, Anglijo in druge zaveznike z bojno opremo in drugimi potrebščinami! Če to dobro premislite, lahko vidite, da je ni sile danes na svetu, ki bi se morala kosati z Ameriko. Zakaj? Zato, ker ima Amerika največji in najboljši aparat moderne produkcije—večji in boljši, kakor vse ostale sile sveta skupaj. V zvezi s tem aparatom ima Amerika—in to je glavno—najboljše, najbolj izurjene delavce na svetu. Šestdeset milijonov delavcev!

Ta sila ne more biti nikdar premagana! Brez vse skrbi lahko investiramo svoje prihranke v njenih vojnih bondih.—I. M.

Draginja in dvojna statistika

V nadsnjem boju z inflacijo je dvojna statistika glede naraščanja cen živinskih potrebščin faktor, ki povzroča največ zmede. Eno vrsto statistike ima vlada, drugo vrsto pa delavske unije.

Federalni biro za delovno statistiko (Bureau of Labor Statistics) pravi, da se je živčev v Ameriki podražil 23,4 odstotkov od 1. januarja 1941, zastopniki delavskih unijs v federalnem vojnem delavskem odboru, ki obravnava medne spore, pa pravijo, da se je živčev v tem času podražil 43,5 odstotkov. Odbor za statistiko trdi, da kosarica živčev, ki je leta 1941 stala deset dolarjev, stane danes štirinajst dolarjev, toda delavske unije trdijo, da zdaj stane \$17.40.

Kdo ima prav? Obe stranki ne moreta biti v pravem. Kje je vzrok nesporazuma? Cene živčev in drugih potrebščin niso nobena abstrakcija, nekaj, kar nihče ne vidi in ne more otipati, pač pa so realnost, kakor je na primer vreme realnost, ki je za vsakogar vidna in občutna. Ampak za vreme imamo merilo, ki je nesporno, na primer za temperaturo—za cene ga pa ne moremo dobiti.

Ce bi se obe stranki sporazumeli za neko nesporno merilo, bi imel federalni delavski odbor lahko delo pri določanju plače, ker bi se dosledno opiral na priznano merilo.

Vse kaže, da vzrok nesporazuma bo v splošni ekonomski konfuziji, katera prevladuje med vojno. Tukaj pride v poštev "črni trg", na katerem so višje cene za živčev, kakor pa so na legalnem, kontroliranem trgu, razlika pa je, da delavec na "črnem trgu" ne potrebuje ratijskih znamk in lahko kupi, kolikor hoče in menda rad plača vsako ceno, samo da dobi. Naravno, da vlada ne priznava visokih cen na "črnem trgu" in zahteva, naj se vsakdo drži legalnega trga.

Zastopniki unijs se tudi pritožujejo, da vlada ne upošteva visokih davkov, stroškov z neprestanimi selitvami od dela do dela in dejstva, da delavec potroši veliko več za hrano v restavracijah v tovarnah ali v bližini, kakor potroši za hrano, ki je pripravljena doma. Vse to požira plačo delavca. Res je, da vse to žre zaslužek, toda vprašanje je, če vse to spada v "price index", ki služi federalnim statistikom za merilo. Na vsak način bi se morali odgovorni delavski zastopniki enkrat sporazumeti z vlado, kaj naj velja za merilo draginje živčev in drugih življenjskih potrebščin. Z dvema meriloma ne pridejo delavci in ne vlada nikamor.—I. M.

Glasovi iz
naselbin

Od podružnice 48 Sansa

Cleveland.—V tem poročilu bom objavil prispevke, ki jih je prejela naša podružnica 48 Sansa v januarju. Frank Barbič je že objavil imena onih, ki so mu izročili prispevke v znesku \$28. On se je že večkrat podal na biranje in upamo, da bo to vršil tudi v bodoče. Njemu je pred časom izročila \$5 tudi družina Frank Zagar na Chicagov ave., za objavo pa mi je to izročila bivša tajnica Frances Eržen.

Podpisane mu so prispevali sledeči: Leopoldina Terpin \$2 (članarina za dva meseca), društvo 71 ABZ \$6 (članarina za tri mesece), št. 22 SDZ \$5 (članarina za nov. in dec.), št. 53 SNPJ \$12.50 (članarina za jan.), po dolarju pa Martin Plut in John Cesnik.

A. Jankoviču so prispevali: družina J. Marinko \$10, Carolina Hiti \$3, članica SDD \$3. Frances Wolf so prispevali po dolarju Jennie Godec, Edith Coff, Iva Coff, Julia Ipavec in Frances Wolf. Franku Teglu so prispevali po dolarju Matt Kleimen, Anton Cepelin, Val. Turk, Mike Gole, Frank Tegel, društvo 450 SNPJ pa \$5. (Izročil Frank Tegel na zadnji seji—Frank, pa še kaj naberi v vašem delokrogu!)

Paulina Kline je nabrala \$9. Prispevali so po \$2: mrs. Oblak, Kristina Pirnat, Frances Zupanc, Paula Brate, Ella Starin po dolar. Društvo 26 SNPJ \$25—izročil Mike Jakin. Društvo 22 SDZ \$2.50 (jan. prispevek). Andrej Božič (zidar) \$5.

Skupaj torej \$134 od zadnjega poročila. V zadnjih poročilih sem prežrl tudi sledeče, ki so darovali v oktobru: Družina Luka Slejko \$5, Louis Rebol \$5, Louis Černič \$5, Jos. Tolar \$2, društvo 32 SZZ \$5, Mary Tolar \$1. Upam, da se v bodoče to ne bo več zgodilo.

Dalje imam poročilo veselo vest, da je prišel z nabiranjem naš dobro znani pevec in kulturni delavec Louis Znidaršič. On je zelo aktiven pri zboru Slovanu in kot pevec seveda želi, da bi se slovenska pesem še dolgo razlegala, ko nas več ne bo. On mi je že prinesel \$77. Pravi, da mi dal imena za objavo, ko napolni obe poli. Vsa čast in priznanje zavednemu ro-jaku, dasi še zastopnik podružnice ni. Treba bi bilo več tako poštvovalnih rojakov med nami, ki si vzamejo čas in gredo na to neprijetno delo. Torej obilo uspeha, Louis in še prinesli! Vi pa, ki vas obišče, sprejmite ga in mu darujte kolikor morete. On živi na 19411 Muskoka ave.

Priporočam tudi vsem, ki ste že prispevali kako vsoto Sansu, toda še nimate članske karte, da se zglasite pri meni. Na željo dobi člansko karto vsakdo, ki

prispeva dolar ali več. Na ta način ste prvič včlanjeni pri Sansu, drugič pa je to vaše potrditelo za prispevek. Tudi ta akcija je potrebna in prispevajte po svoji moči.

Kot sem že zadnjič poročal, je naša zadnja seja sklenila, da priredimo shod 5. marca v SDD. Povabljeni so dobri govorniki in upamo, da se bodo odzvali. Na narod pa že sedaj apeliramo, da se odzove v velikem številu. Vstopnina bo prosta. Shod se bo vršil prvo nedeljo v marcu, pričetek ob dveh popoldne. Tam boste imeli priliko slišati o težnjah našega naroda, ki se tako junaško bori za svojo osvoboditev izpod nacifašizma. Mi ameriški Slovenci jim iz srca želimo, da se otresejo vsake diktature.

Zastopniki, ki imate nabiralne pole, ste prošni, da greste med ljudi in zbirate se Sans, ki vrši zelo važno politično delo. J. F. Durn, tajnik.

Za pomirjenje duhov

Detroit.—V Prosveti z dne 26. jan. pravi br. Anton Švelc, da sta brata Chok in Barbič kriva te dolge debate v listu. Mar sta dva brata sprejela izjavo in poslala protest proti uredniku, da mora pisati za Rusijo in partizane?

Bratje, ali se vam ne zdi, da smo že postali smešni? Prosveta ni last Rusije in partizanov in br. urednik ima pravico pisati svoje mnenje; ima pa tudi dolžnost, da urejuje glasilo jednute po sklepu konvencije v korist članstva.

Vse pisanje v Prosveti Rusiji in partizanom prav nič ne pomaga, čeprav bi vsaka beseda pela slavo obema. Oni, ki se tako navdušujejo za Rusijo, bi ruskemu narodu pomagali, ako bi segli v žep in darovali za ruski relief.

Sansa je pa organizacija, ki bo nas zastopala tam, kjer bo kaj zaleglo. V Sansu so zmogljive osebe, na katere se lahko zanesemo. Torej podpirajte Sans in boste pomagali partizanom. Poleg tega imamo še jugoslovansko pomožno akcijo, ki pobira prispevke za pomoč potrebnim. Pristajši vseh treh organizacij imajo proste kolone v Prosveti, poleg tega je za propaganda s strani Dolenjke, če bo kaj pomagala. Ampak pomagali bodo dolarji, ako jih bomo imeli zbrane, ko pride čas.

Torej pustimo nekaj prostora v Prosveti za druge stvari. Ali mislite, da je urednik samo to zagrešil, ker ni pisal vsake besede za Rusijo in partizane v smislu resolucije glavnega odbora? Ako je pa kaj drugega zakrivil, je že čas, da ga nekdo obtoži, da bo stvar enkrat končana.

Ne vem, čemu naj bi imeli

splošno glasovanje, ker Prosveta ni last zunanjih držav, da bi jo urejevali po njih kopitu, pač pa je last članov SNPJ. Morda je pa Božič (zidar) povedal pravi vzrok? Ne mislim braniti urednika, ker je sam bolj sposoben. Mnogokrat res zapiše kako besedo, katero bi lahko oledel ali pa izpustil; ampak če človeka draži, ga mine potrpežljivost in misli, da se bo z robato besedo prej iznebil nasprotnika.

Torej bratje in sestre, skušajmo ta spor čim prej končati. Imamo tukaj toliko dela, da je lahko vsakdo zaposlen na dveh straneh. Kdor pa misli, da tukaj ni vredno, naj gre pa v vojaško bolnišnico, kamor prihajajo naši fantje iz bojnih poljan in se bo prepiral, da lahko tudi tam dobi dovolj dela.

Mary Bernik.

Nekaj o delu

Bulle, Mont.—Po šestdesetih počitnicah sem se spet podal nazaj v prostor, kjer vrtal-ka poje — brrr, jaz pa se z njo obračam levo in desno. Tukaj je kontraktno delo in se pač moraš obračati desno in levo, če hočeš, da kaj več zaslužiš, kar pa je odvisno od prostora. Čim boljši prostor je, boljše priliko imaš za zaslužek. Plačajo ti toliko in toliko od ku-bičnega čevlja ali yarda.

Tako delaš šest dni, potem pa pridejo in ti zmerijo, koliko si naredil in na podlagi tega ti plačajo. Seveda imajo tako urejeno, da kompanija ni prikrajšana, ampak le delavec. In delavec je mnogokrat razočaran. Ti si računal, da si toliko in toliko zaslužil, ko pride dan, da ti zmerijo, pa vidiš, da ni tako.

Meni se je že večkrat pripetilo, da sem bil prikrajšan. Ko sem šel v rudniški urad vprašati, kako to, da sem prikrajšan za toliko in toliko, mi pa pravi, da "zmiraj kikum". Zakaj ne? Saj imam vendar pravico zahtevati svoje, kar mi gre, a kompanijskega nočem niti centa. Pravi mi, da bodo še enkrat zmerili. Saj to je, kar hočem.

Ko pride in zmeri, ga vprašam, koliko je našel, da sem prikrajšan. Veliko. No, kdo je bil v pravem: ti ali jaz? Well, vsakdo naredi pomoto, mi pravi. Toda kako to, da je pomota navadno vedno le na naš račun, malokdaj na račun kompanije? In če je pomota v škodo kompaniji, ti takoj popravijo in vzamejo še tisti teden; ako je pomota v tvojo škodo, moraš pa čakati dva tedna predno ti plačajo.

Vidite, tako se mora delavec otepati za svoje. Na levo in desno ga hočejo izkoriščati.

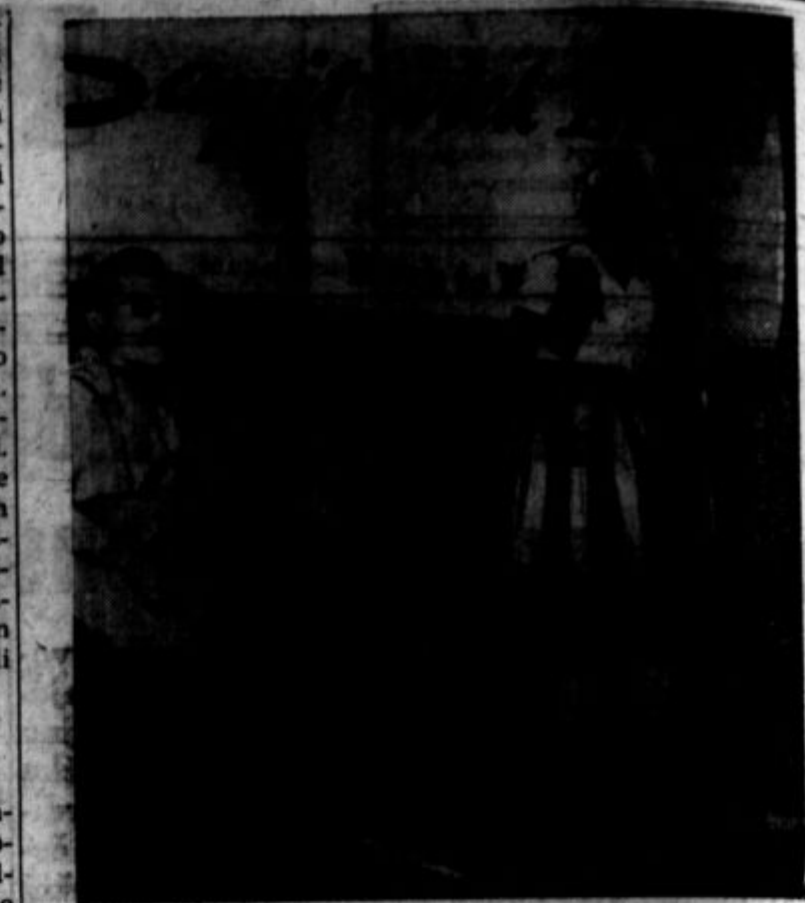
Minilo je že štiri mesece, ko je šlo nama s partnerjem vse nekako po sreči in tisti teden sva zaslužila dobro. Da ste videli tisti špas. Takoj drugi dan po merjenju so prišli trije kompanijski pogledat v rudnik, kje je tisti prostor, kjer sva toliko naredila s partnerjem. Rekel sem, naj gredo z menoj in bodo videli, kje sva toliko naredila — \$19.73 — dasi sva prikrajšana še za 27c.

Šli so z menoj samo do prostora. Jaz grem gori po lestvi in se oziram nazaj, a za menoj ni nikogar. Klidem jih, naj pridejo v prostor, toda mi eden odgovori, da ne gredo gori, da vidijo od spodaj. Ampak od spodaj niso mogli videti, kajti je bilo visoko in polno dima v prostoru, ker ni bilo zračne cevi. Tudi jaz nisem mogel obstati daj kot par minut. Ko pridem doli, jih vprašam, zakaj ne gredo gori, ker so zato prišli sem, da se prepričajo, kje sva toliko zaslužila.

Vidite, tako je. Oni ne vidijo radi, da delavec malo več zasluži. Oni najraje vidijo, da delavec zasluži cent ali dva več kot je kompanijska plača — \$7.75 na dan. In spet jim ni prav, ako ne napraviš dnevne plače in hočejo vedeti, kako to in da se mora delavec bolj žuriti, da bo pri kontraktnem delu zaslužil dnevno. Tako se godi nam butteskim rudarjem.

Yes, imam že pet križev na grbi in še kljuko povrh, toda se še obrnem levo in desno kjeroli, pa bilo v majni ali na polju. Posebno pa se rad zavrtilam, kjer se oglasi vesela polka, valček ali pa tudi "staje-riš". Rad pošljam tudi "kr-jančka, toda žvrgoli samo eno pesem in me dolgočas.

Anton Zugel, 207.

Godbeniki tabavajo delavce v tovarni Packard Co. v Detroitu, Mich.

Sharonke novice

West Middlesex, Pa.—Dne 30. jan. je prišel v vojaško taborišče, oddaljeno 10 milj od tukaj in se nahaja med Sharonom in Grenvillom Oskar Godina, sin upravitelja Prosvete Filipa Godine. Oskar se je že tisti dan popoldne zglasil v Slovenskem domu v Sharonu in bil lepo postrežen. Mlademu vojaku se vojaška uniforma dobro poda. On je že nekaj več kot navaden vojak. Koliko časa bo ostal tukaj, ne vemo, ker tukaj jih hitro izmenjajo: te ven, druge notri.

Istega dne smo imeli tudi malo, toda veselo zabavo ali "party", ki je bila prirejena za odbojnika Slovenskega doma Franka Zagarja. On je oženjen in 3. febr. je odšel k mornarici. Franka bomo pri Domu pogrešali, upam pa, da se bo zdrav vrnil med nas in zopet prevzel delo v SND. Te zabave se je udeležil tudi Oskar.

Ravno ko to pišem, sem izvedel, da je Oskar Godina v vojaški taborišču, da gre drugi dan, 1. febr. že naprej, toda ne ve kam. Rekel je, da bo šlo več oficirjev naprej in dostavil: "Prišel sem semkaj v nedeljo in sem vesel, ko sem še isti dan obiskal sharonski Slovenski dom in va-še prijazne rojake. Ako bi ne bil tega storil, bi bilo sedaj že prepozno, ker odhajam." Rad bi bil obiskal tudi tufkajšnjega salunarja Joeva Godina, ki ga je v nedeljo zvečer peljal iz Sharonu v taborišče. Toda zapoved je zapoved. Bodite vsi pozdravljeni in upajmo, da se še vidimo.

Naš sin John, ki služi pri mornarici in je bil dal časa v Great Lakes Naval Training Stationu blizu Waukegana, je sedaj v Little Creeku, Va. Piše, da dobi veliko pismo iz Waukegana, največ od družine Koncilja, od katere je nedavno prejel tudi zavitek "keksov". Pravi, da je bil v Waukeganu kot doma. Sedaj se bo spet preselil — šel bo v Florido ali Californijo. Sin Joe, ki je tudi pri mornarici, je pa že dal časa v North Carolini.

Anton Valentincič.

Nekoliko komentarja

Te kolone že ni bilo precej časa — od božiča. Vojna gre še vedno naprej svojo pot, tako domača s peresom in besedo kot po svetu. Oboje bolj in bolj intenzivno. Kar se naše "vojne" v Prosveti tiče, je precej vrto-glava in diši bolj po "moon-shinu" kot po "močnem vinu". Ne, da stvar ni važna, ampak je zašla v čudne, kalne vode, v katerih nekateri ribarijo na obeh straneh, v dveh nasprotujočih si tokih. Je res še večja "konfuzija" kot včasih pravi br. Frank Vidmar iz našega čika-grad predmestja. Ampak v to "vojsko" se ne mislim spuščati, ker skoraj nima repa, ne glave.

Ljudje okrog Ameriške Domovine, večinoma v talarjih, so bolj "kampelci". Zdjaj so se menda tudi organizirali proti Sansu in posebno proti Louisu Adamiču. Za prapor in cilj so si postavili strašilo — "komunizma", v katerega pridno mečejo svoje, s strupom napojene puščice. Ampak njim ni toliko

Betty Jo Prehm prodaja vojnohranilne bonde ameriškim vojaškim letalcem.

Vojak Billy Miller iz Peoria Ill. ki je ujel 19 nemških vojakov na italijanski fronti.

Glasovi iz našelbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

njemu slične argumente in "argumente".

Kar se pisca teh vrstic tiče, ne vidim "diktature" v tem osvobodilnem gibanju v starem kraju, tudi nobenega "boljševizma" ne, še manj pa — "morilcev", "roparjev" in podobnih pošasti. V resnici je bila do danes s takimi očitki in izrazi napadana še vsaka ljudska revolucija v katerikoli deželi. Tudi ameriško revolucijo za neodvisnost so obmetavali s takim blatom, in sicer ne samo v Angliji, marveč tudi tedanji ameriški toriji. (Marsikateri od slednjih je moral radi tega tudi bežati v Kanado, seveda pred — "diktator", razen da ta beseda takrat še ni bila v javnem leksikonu.) Nič drugače ne bo ob zaključku te vojne, kjerkoli se bo pojavila kakšna revolucija, pa čeprav bo imela še bolj demokratične težnje in program; vsaka bo — "boljševska", "banditska", "morilska" in podobno. In zajela bo vso Evropo, ako je ne bodo že v takli zadušile ameriške in angleške armade — yes, lahko tudi ruske ...

Pisec teh vrstic le želi, da bi slična gibanja kot je osvobodilna fronta v Jugoslaviji nastala po vsej Evropi in sploh njen duh po vsem svetu. In to čim prej, tem bolje. Če ne pride do enakih revolucionarnih gibanj tudi drugod, se bojim, da bo pogaženo tudi to osvobodilno gibanje v Jugoslaviji in temna reakcija bo zopet zajela ves Balkan in vso Evropo. Ali splošna ljudska revolucija, ki mora temeljito pomesti s vsa staro gnolobito in priti graditi nov družabni red socialne pravičnosti, ali bo pa še neprimerno večji pekel kot so ne evropski narodi znašli po prvi svetovni vojni in v njem gazili in zagazili v drugo svetovno vojno. O tem naj se nihče ne moti, kajti druge alternative ni, in če v Evropi ne nastane nekaj novega, nov družabni red medbojne kooperacije in sožitja, tedaj že danes z vso gotovostjo lahko zremo v obraz tretji, še veliko strašnejši svetovni vojni.

Svetovna politična situacija je danes dovolj temna, kar se boočnosti tiče, čeprav stoji naša Nemčija tako rekoč že z no nogo pred totalnim vojaškim porazom. Edina svetla točka, ki daje upanje na bodočnost, je osvobodilno gibanje v Jugoslaviji, ki v junastvu — ali "blaznosti", kot pravi njegov slovenski voditelj Josip Vidmar — ni na primer. Vsaj v bolj obupnem in težjem položaju se ni še nobeno ljudstvo borilo za svojo vobodo. In vsako metanje blata na tako gibanje pa naj se pavi kjerkoli, je — blasfemija.

Ko sem zadnjič čital resolucijo, ki je bila sprejeta na čikaškem zborovanju eksekutive in drugega odbora Sansa in v kateri tudi besede, da "mi obsojamo poritve" in podobne brutalnosti v sedanjih borbi v Jugoslaviji, sem se zamislil. Če je kdo proti poritvam in barbarizmu — in moderna vojna je največji barbarizem — je pisec teh vrstic, ampak za taka zborovanja kot bilo omenjeno in sploh za nas

v Ameriki, ki smo na varnem in se nam tudi še primeroma dobro godi, dobro namreč v primeri z ostalim križanim svetom, bi bil bolj primeren izraz v takem primeru: "mi obžalujemo", etc.

Obsojati je treba gnolobo in gospodarsko-politični sistem, ki je glavni krivec za to Golgoto človeštva. Obsojajo se lahko tudi dejanja posameznikov ali skupin, ako vemo, da so namenoma storili zločin. Človek bi res želel, da bi se veliki preobrat, ne morete takega čina imenovati za zločin, kajti vsaka revolucija si piše svoje zakone kot si jih piše tudi vojna. Če pade nedolžna žrtev, pokažete veliko več človekoljuba, če to obžalujete kot pa če obsojate. Sicer je pa Ameriška Domovina zapisala, da je ta resolucija — "le kup praznih fraz" in "nič ne pomeni".

Anton Garden.

0 poljsko-ruskem sporu

New York, 27. jan. (ONA). — Tukajšnji čehoslovski krogi, ki so dobro informirani glede razliranja, ki prevladuje v Moskvi, smatrajo, da bo edina možnost, da se reši poljsko-ruski spor naslednje:

Poljska vlada v izgnanstvu s svojim predsednikom Stanislawom Mikolajczykom se bo morala reorganizirati, in sicer tako, da se bo znebila onih članov, ki tvorijo sovjetom neprijazno kličko. Stopiti bo morala potem s sovjeti v direktno zvezo ter jasno povedati, da sprejema mejo na podlagi Curzonove linije. Končno bo morala napovedati vojno Madžarski.

Ti krogi potrjujejo tudi, da predsednik čehoslovaške vlade v izgnanstvu, Eduard Beneš, ni nikdar poskusil posredovati med Rusijo in Poljsko, akoravno so nekatere vesti tako poročale. Tega tudi v bodoče ne bo storil. Čehi imajo sami jako ostre spore s poljsko vlado, ker zahtevajo povrnitev od Poljakov ugrabljenega Tešinja. Z velikim nezaupanjem opazujejo tudi politiko poljske vlade napram Madžarski, ki tudi drži ukradeni češki ozemlja.

Poljska vlada, katere se še vedno nahaja v mirnih odnosih z Madžarsko, ki je s svoje strani zaveznik Nemčije, podpira zahteve Budimpešte glede Transilvanije, dočim so Čehoslovaki, ki so v tej zadevi istega mnenja kot sovjetska Rusija, prepričani, da bi bilo umestno vrniti Transilvanijo Rumunem. Znano je, da je to ono ozemlje, ki je prišlo izpod rumunske oblasti pod madžarsko v letu 1940, ko je Hitler razdeljeval takozvane "dunajske nagrade".

Kako so Japonci

izstradali, mučili in ubijali junake z Bataan in Koregidorja

(Office of War Information, Washington, D. C.)

Washington. — Mučenje, smrt od lakote, prisilno delo in moritve brez povišanja, to so Japonci namenili in dodelili ameriškim in filipinskim vojakom, katere so ujeli na Bataanu in Koregidorju. Tajništvo vojne in tajništvo mornarice sta skupno izjavilo razodelo svetu to dejstvo.

Ta namenoma izvedena japonska kampanja brutalne surovosti je bila tako strašna, je izjavil eden častnikov, ki so jo preživeli in uspeli pobegniti, da bi se "naši ameriški vojaki in njihovi filipinski tovariši ne bili nikdar predali z orožjem v roki, ako bi bili poznali usodo, ki jih je čakala, in sicer kljub temu, da so bili takrat poraženi, lačni in izmučeni od strašnih preizkušenj zadnjih dni bojev na Bataanu in da je bil ves nadaljnji odpor brezupen."

Častniki in moštvo — tudi kaplani — so morali tako strahovito stradati, včasih v navzočnosti visokih japonskih častnikov, da jih je na tisoče pomrla.

Na 85 milj dolgem "potu smrti", ki se je začela na dan predaje na Bataanu, so se dogodile naslednje stvari:

Amerikanci in Filipinci niso smeli jesti hrane, katero so imeli s seboj.

Oni, ki so imeli pri sebi stvari, odvzete Japoncem ali japonski denar, so bili obglavljeni.

Bolniki in ranjeniki, ki so morali vsled bombardiranja zapustiti bolnišnice, so se morali priključiti koloni na potu. Kdor se je zgrudil na tla, je bil ustreljen.

Vojaki, ki so planili ven iz kolone, ker so pobesneli od žeje, so bili ubiti.

Vsi so morali ostati na solncu ves dan in več dni zaporedoma brez zaščite in brez vode.

Nato so jih vrgli vse skupaj v ograjo za živino tako na kup, da je bilo nemogoče ležati. Potem so jih japonski vojaki napadali z nasajenimi bajoneti.

Onih 12.000 mož, ki so bili ujeti na Koregidorju, je moralo ostati ves teden brez hrane, in sicer na cementiranem prostoru, ki je meril komaj 100 yardov na kvadrat. Na vsem prostoru je bila le ena pipa vode, kjer je moral vsakdo čakati po 12 ur, da je mogel napolniti svojo kantino. Šele po sedmih dneh je dobilo teh 7000 Amerikancev in 5000 Filipincev prvo malo hrane — vojaško skledico riža in škatlo sardin.

Vsa ta dejstva izvirajo iz poročil komandanta Melvyna H. McCoyja iz mornarice, 1126 La-salle street, Indianapolis, Ind., podpolkovnika S. M. Mellnika iz obrežne artilerije, Dunmore, Pa., in podpolkovnika (takrat kapitana) Williama E. Dyessa iz zračnih sil, Albany, Tex. Vsi trije so pobegnili s Filipinov po skoro letu dni ujetništva v rokah Japoncev. Njih izjave, podane pod prisego, ne vsebujejo nobenih, tudi ne najmanjših podrobnosti, o katerih bi bili le slisali, temveč edino dejstvo, katere so omenjeni častniki doživeli sami in sami na svoje lastne oči videli. Vsa poročila so bila vrhu tega še potrjena z drugimi poročili iz drugih virov. Trojica teh častnikov poroča,

da je veliko število Amerikancev ujetništvu umrlo od — pred vsem — lakote, težkega dela in splošnega brutalnega ravnanja. V enem taborišču, Camp O'Donnell, je v aprilu in maju 1942 umrlo približno 2200 ameriških ujetnikov. V taborišču pri Cabanatuanu je umrlo približno 3000 Amerikancev do konca oktobra 1942. Še hujše pa je bilo umiranje filipinskih ujetnikov v taborišču O'Donnell.

To poročilo je sestavljeno na podlagi izjav komandanta McCoyja in podpolkovnika Mellnika in Dyessa; drugi Amerikanci, o katerih je znano, da so uspeli pobegniti iz japonskih ujetniških taborišč na Filipinih, so major Mihael Dobervitch, Iron-ton, Minn., major Austin C. Shofner, Shelbyville, Tenn., major Jack Hawkins, Roxton, Tex., korporal Reid Carlos Chamberlain, El Cajone, Calif., vsi iz oddelka pomorske pehote.

Namenoma izvedena japonska kampanja brutalne surovosti proti upehanim in sestradanim ameriškim in filipinskim vojakom na Bataanu se je začela takoj po njihovi predaji z onim potom, ki je bil od onih, ki so ga preživeli, vedno imenovan "pot smrti".

Ta "pot smrti" se je začela, ko je bilo segnanih skupaj na tisoče ujetnikov na letališču Mariveles na Bataanu podnevi dne 10. aprila 1942 takoj po predaji.

Podpolkovnik Dyess, ki je prehodil to strašno pot po državni cesti iz Bataanu v eni srednjih skupin, je v svojem poročilu opisal "pot smrti". Nekaj iz-vlečkov sledi:

"Japonski vojak je vzel mojo kantino, dal vodo popiti konju in kantino vrgel proč. Šli smo mimo filipinskega vojnega ujetnika, katerega so prebodli z bajoneto. Ob potu so ležala trupla mož, katere so ubili pred kratkim in nekatera teh trupel so bila povišana in čisto ploska, ker so Japonci vozili preko njih svoje tovorne avtomobile. Na ta način je našel svojo smrt podčastnik mojega eskadrona, 21. lovškega. Bolniki in ranjeniki, ki so morali radi bombardiranja zapustiti svojo bolnico in polzavestno tavali okoli v pižmah in s copatami, so morali v našo kolono ujetnikov in z njo naprej, toda kaj se je z njimi zgodilo, tega ne vem ...

Drugi dan pred zoro, dne 11. aprila, so nas zbudili. Hodili smo po cesti in japonski tovarni avtomobili so vozili mimo nas. Eden japonskih vojakov na teh vozovih je zavijtel kopito svoje puške in pobil do nezvesti ameriškega ujetnika ob cesti. Skozi prah in žgoče solnce smo korakali ves ta dan brez vsake hrane. Opoldne so nam dovolili piti malo vode iz umazanega poročila ob cesti. Malo pozneje so vzele iz naše kolone tri častnike, jih pometali v avtomobil in odvedli. Nikdar nismo izvedeli, kaj se je z njimi zgodilo. V nobenem taborišču ujetnikov se niso pokazali ...

Ves naslednji dan, 12. aprila, so nas učili posebne forme mučenja, katere smo imenovali "obdelovanje s solncem". Sedeti smo morali ves dan na žgočem solncu brez vsake zaščite. Imeli smo le malo vode. Žeja je bila strašna. Mnogo nas je pobesnelo in več jih je umrlo. Vse obbolele in blazne so Japonci s silo izvlekli ven. Trije filipinski in trije ameriški vojaki so bili pokopani še živi ...

Prehodil sem to pot 85 milj v šestih dneh — hrane nisem dobil več kot eno vojaško skledico riža. Nekateri drugi Amerikanci so porabili za to "pot smrti" 12 dni in čisto brez hrane. Veliko tega časa je bilo seveda porabljenega za "obdelovanje s solncem" na potu."

Ujetniki, ki so padli Japoncem v roke na Koregidorju, med katerimi sta se nahajala komandant McCoy in podpolkovnik Mellnik, niso doživeli preizkušnje, ki bi bila odgovarjala tej poti smrti. Namesto tega so takoj po predaji zbrali 7000 Amerikancev in 5000 Filipincev v shrambi za zrakoplove, ki je imela ime Kindlyjevo vojaško garažno polje — takrat je bilo to le še cementiran prostor sto yardov od strani, ki se je na enem koncu dotikal morja. Vseh 12.000 ujetnikov, med katerimi so se nahajali vsi ranjeniki, je moralo ostati na tem malem prostoru, na tleh iz ce-

Gospodinja kupuje vojnihranilne bonde v trgovini.

Strategija rdeče armade

Nova prodiranja ruskih armad pod poveljstvom Bagramiana in Rokosovskega v baltiskem in beloruskem sektorju razodevajo načela ruske strategije, ki zdaj potiska Nemce v smeri proti zahodu. Ta poročila izpopolnjujejo vest o prodiranju armade generala Govorova na leningrajski fronti, severno od teh dveh sektorjev, kar nam daje zdaj celotno sliko strateškega položaja.

Očividno je, da Rusi zdaj uporabljajo na severu Pripetških močvirij pa do Baltskega morja od bojišča sem, isto taktiko, katero so uporabljali na odsekih fronte od Pripetških močvirij pa do Črnega morja.

Trenotno je prav zares vsa fronta od Baltskega morja pa do Črnega morja ena sama plamenca fronta, borba proti "Wehrmachtu" — nikjer ni nobene vrzeli.

Udarec Rokosovskega ob severnem robu in skozi severni del Pripetških močvirij je tesno in bistveno povezan z Vatutinovim prodiranjem ob južnem robu in skozi južni del teh močvirij. Prodiranje Vatutina je tako bliskovito, da Pripetška močvirja niso bila več dovolj varna zaslomba desnega krila te južne ofenzive. Prodiranje Rokosovskega krije desno krilo Vatutina in tako spaja vso fronto, ki je nepretrgana od Baltičkega do Črnega morja.

Armada na severu bodo storile isto, kar so delale armade na jugu, prebijale se bodo dalje, poskušale obkoliti in uničiti, na vsak način pa pregnati in končno tudi razbiti nemško armado.

Rezultati so očividni. Rusi so izračunali nemške izgube za prve tri tedne Vatutinovega prodiranja in pokazalo se je, da so Nemci samo na tej fronti izgubili od bojišča pa do 16. januarja približno 100.000 mrtvih, dočim je bilo 2400 tankov razdejanih ali zajetih. To so ogromne izgube.

Na temelju nekaterih brzojavk izgubljajo Nemci zdaj več kot 3000 mrtvih na dan v bitki, ki divja v izbočini fronte Vinica-Uman. Nemci se bijejo tam, da bi držali odprto življenjsko važno, dvotirno železnico Odesa-Lvov. Srdita obramba generala von Mannsteina nam kaže, da je vsa nemška strategija podrejena edinemu cilju — prav kot ruska, Rusi hočejo zajeti "Wehrmacht", Nemci pa jo rešujejo.

Dogajanje, katero opazujemo, je spozad in celo višek tekme dveh strateških konceptov, ki se je začel pri Stalingradu in se nadaljuje ves čas od takrat brez odihla in se ne more končati, predno ni "Wehrmacht" popolnoma uničen. Neizprosna logika te vojaške situacije se nam bo odkrivala v vseh bitkah, ki si bodo sledile neglede na to, kje se bodo borile te armade in v kateri deželi bodo naletele druga na drugo. Nobene druge solucije ne more biti za to strahovito borbo dveh največjih

kopnih armad, kar se jih je srečalo do zdaj v zgodovini.

Radi tega so sedanjí dogodki na severu Rusije tako velikega pomena. Ako se rusko prodiranje južno od Leningrada in na zahod proti Baltiku razvije s tako naglico kot so se razvijale druge ofenzive, potem je jasno, da upajo Rusi, da bodo mogli raztrgati "Wehrmacht" na štiri dele. Izolirati nameravajo Nemce severno od Rige od onih severno od Pripetških močvirij, prav tako kot poskušajo oddeliti Nemce južno od Pripetških močvirij od onih, ki se nahajajo v zavozu Dnjepra. Obenem pa potiskajo Nemce proti zahodu in jih porivajo v Baltičko morje na severu, a v Črno morje na jugu. To so glavne linije razvoja na vzhodni fronti. — OWI.

Madžarska "demokracija"

London, 26. jan. (ONA). — Danes poročajo tukaj, da je madžarska vlada deportirala v koncentracijska taborišča pred kratkim 65.000 židov kljub svoji odanosti uradni propagandi, ki bi rada prepričala svet, da se Budimpešta obrača proč od nacistične politike antisemitizma.

Stirideset tisoč teh pregnancev je bilo celo odvedenih iz njihovih domov v Podkarpatski Rusiji in poslanih na Poljsko. Podkarpatska Rusija je ime najvzhodnejše čehoslovaške province, katero so okupirali Madžari.

Petindvajset tisoč židov iz Madžarske same pa je bilo izročenih nemški oblasti, ki bo skrbela za deportacijo — tako zagotavljajo te vesti.

Madžari so dali temu preganjanju posebno ime: "Ukrepi proti nezaželenim tujcem". Madžarski židje, ki pripadajo rodbinam židev na Madžarskem že od leta 1852 in ki plačujejo davke že najmanj od leta 1872, so izzvati.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA izdaja svoje publikacije in te posebe no list Prosveta za korist, ter potrebo agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsa organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Jugoslovanska vlada in Rusija

London, 27. jan. (ONA). — Tukaj se je razširila vest, da je jugoslovanska vlada v izgnanstvu ponudila vladi Sovjetske unije, da podpiše z njo prijateljski pakt, kakršnega je sklenila s Čehoslovakijo.

Ministrski predsednik Božidar Purić, ki je obenem tudi minister za zunanje zadeve, je štivil sovjetski Rusiji to ponudbo, češ, da sta obe državi slovanske krvi ter da imata obe tudi mnogo skupnih interesov na Balkanu — kar vse priporoča medsebojno zvezo obeh držav.

Jugoslovanska vlada v izgnanstvu je baje izrazila svoje prepričanje, da bo Jugoslavija postala po vojni dejansko pravi sosed Rusije, ker prevladuje prepričanje, da bo Rusija raztegnila svoje meje tudi na madžarsko ozemlje, Madžarska pa neposredno meji na Jugoslavijo.

Zakaj je Rusija zavrgla to ponudbo, o tem ni nobenih podrobnejših podatkov. Tukajšnji jugoslovanski krogi dajejo dvoje različnih tolmačenj, in sicer prvič, da morda Moskva sumi, da je imel Purić le težnje, da s takim paktom nekoliko ojači pozicijo svoje vlade v izgnanstvu, in to ravno v trenutku, ko izpopolnjuje avtoriteto te vlade izjav, ki je prišel iz notranjosti Jugoslavije s strani Titovih partizanov. Drugi vzrok pa bi mogel biti dejstvo, da imajo tudi druge velesile svoje interese na Balkanu, tako da Rusija morda noče v tem področju stori ničesar, ne da bi se bila prej posvetovala z Angleži in Amerikanci.

Ko je sovjetska Rusija podpisala svoj pakt s čehoslovaško vlado v izgnanstvu, so bile povabljene tudi druge dežele, da pristopijo. Misel pa je bila ta, da bi šlo za naslednje dežele — pred vsem prenovljeno poljsko vlado, katero bi Rusija mogla sprejeti — in da bi se v vsakem posameznem slučaju oni partnerji, ki so pogodbno že podpisali, na novo posvetovali med seboj, predno bi bil sprejet v zvezo nov član. Pravijo, da je bil Purić pripravljen, bodisi podpisati čehoslovaško-ruski pakt kot nov član zveze, bodisi skleniti posebno zvezno pogodbo.

Ta najnovejši poskus vlade v Kairu na diplomatskem polju velja za dokaz, da so se začela vladna kroja Petra posluževati zares dramatičnih sredstev, da bi utrdila svojo pozicijo napram težki in rastoči opoziciji.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

FOR DEFENSE

BUY UNITED STATES SAVINGS BONDS AND STAMPS

Vojaki se zabavajo v kantini v New Yorku, katero vodi ena Building Service Employees.

Ameriški vojaki v Italiji čitajo pisma od svojcev.

BUY WAR BONDS BY PHONE CALL THE VICTORY NUMBER Sta 2424

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

Tudi drugi pivci so že došli gledat. Sedaj stoji okrog nasprotnic v krogu in kličejo: "Fair play!" To se pravi, oni zahtevajo, da se spoštuje stara flibustejska šega in da se nasprotnicam pusti svobodna volja. Po tej šegi ne sme dvobojniki nikoli priskočiti na pomoč, razven, da pobere padlega s tal.

"Hej prostora!" iznova zavpije Mary Rackam in odstopi za korak, da dobi zalet.

In sedaj plane nad Juano, nameri svoje bodalo proti njenemu obrazu in jo hoče z drugo roko prijeti, da jo vrže ob tla. Kajti kakor je rekla Tomažu, res ni imela namena, da ubije svojo nasprotnico, ampak da jo samo vzame v šolo. Sicer sta pa obe ženski v resnici bili tekmič, kakor se je sedaj kmalu izkazalo.

Juana drži z levico svoje krilo, da se ne zaplete vanj, in ima samo desnico svobodno za borbo. Bliskoma odskoči v stran, da se izogne bodalu, naperjenemu proti obrazu, ter sune od strani. S sunkoma razpara levico Flibustejske od komolca do zapestja. Mary Rackam je vsa presenečena in obenem besna bolečina in srda, zato zatuli, da vsakdo misli, da je smrtno ranjena. Isti hip pa zopet plane na Španjolko in trikrat tako besno sune proti njej, da uide Juana opasnosti le s tem, da sploh ne poskuša presteči, marveč da se postopoma umika, morda kar celih šest korakov nazaj.

"Vsaj stoj," tuli Flibustejska, ki zopet zamahne za nov sunek. "Stoj vsaj, kurba strahopetna, stoj, tatca možkih! In sem pridil, da ti odrem meh, kamor te je tvoj beneški ljubček, ki je bil prej moj..."

Gotovo bi bila še več rekla. In trije možakarji, Tomaž, Loredan in Rdečebredci, se že namršeni obryi sovražno merijo. Toda sedaj izgubi tudi Juana svojo mirnost in naenkrat zapre Flibustejski usta, ter se vrže z vso silo nanjo...

Zadnja izdajalska psotka je tako združila obe sovražni tekmič, kakor v zadnjem ljubavnem objemu. Druga drugo drže za lase in obe krvoločni rezili zazvenita, razparana roka Mary Rackamove pa moči obe telesi s curkom vroče krvi. Objem ne traja dolgo. Mnogo preslaba omahne Juana naenkrat vznak in pade, Flibustejska pa nanjo. Obe to pot molče obležita na kamenitem tla. Gledalci mislijo, da sta obe mrtvi. Ko pa vzdignejo ta negibni in zagrizeni par, vidijo, da je mrtva le Mary Rackam, ki se je pri padcu nasadila na Juano. Bodalo skozi srce. Juana pa je bila le v omedlevici zaradi močnega padca, pri katerem je z glavo in tilnikom udarila po trdem tla. Bila je jedva ranjena, kajti bodalo premaganke jo je samo nekoliko oprasnilo.

Ko se je po dolgem času zavedla, je bil Tomaž sklonjen nad njo. Beznica je sedaj prazna, ker so jo vsi zapustili, najprvo Loredan in Rdečebredci. Tomaževa oči so strmo uprte na Juano, z zamišljenim in zagrizenim izrazom. Juana se strmo zravna in pogleda okrog sebe. Potem pa vpraša z glasom, v katerem zveni še vedno smrtno sovraštvo:

"Mrtva?"

"Da!" odgovori Tomaž.

Sedaj ga pogleda. Njiju oči se križajo. Ona se spomni... in zardi po vsem obrazu, po čelu in prsih. Mislice se ji napno. Dekle poskoči in zavpije:

"Pa menda vendar nisi verjel..."

On ji ne odgovori in le okorno pogleda v drugo stran. Ona zardi še temneje in gleda nekaj hipov neodločno. Potem se naenkrat

rezko zakrohota, se ga dotakne s prstom in gospodovalno ukaže:

"Poberi moje bodalo!"

Tomaž je pobere. Juana obližne bodalo, še rdeče sovražnične krvi, in obraz ji je poželjiv. Potem sune bodalo v nožnico in se obrne k vratom.

"Hajd," pravi. "Nazaj na krov! Utrujena sem. Pridi."

In stopi, ne da bi pogledala nazaj.

Tomaž ji molče sledi.

50

Prihodnje tedne je Tomaž Jagnje preživel na krovu "Lepe podlasice", zaprt v svojo kabino, kakor nastreljen mrjasec v svojem brlogu. Nikdo ga ni videl, ni možki ni ženska, ni prijatelj ni sovražnik, ne njegovo moštvo, niti zvesti Ludvik Guenole, ki ni od svojega prijatelja in brata cela dva meseca dobil življenjskega znaka. Tudi zunanje vesti niso dospole v kabino, ki je bila kakor zazidana. Tomaž ni izvedel besedice o dvoboju med Loredanom in Rdečebredcem, ki se je izvršil po flibustejski šegi. V tem dvoboju je Loredan prestrelil Rdečebredca s puško skozi in skozi, ubil ga pa ni, tako lahko je prenesla rogata Rdečebredčeva duša svinec in prah. Sploh prebavlja to čudoviti junaški ljudje takšne neuzitne stvari kot jeklo, železo, svinec in strelni prah, kakor kdo drugi čepelje ali jabolka. Tomaž se ni dvobojeval z nikomur. Niti na misel mu ni prišlo.

Zivel je kakor divjak, v vedni skupnosti z Juano, ki jo je prisilil v isto samotarenje. Zares tudi ona ves ta čas ni videla živga bitja razen Tomaža in treh svojih mulatskih suženj. Pa tudi od teh ji je nekega dne eno Tomaž v jezi ubil in ji nikakor ni hotel kupiti nove, čes, dve takšni zvodnici že zadostujeta, tretja je povsem nepotrebna.

Vseh teh osem tednov je "Lepa podlasica" ostala zasidrana pri Kravjem otoku in ni niti enkrat razvila svojih jader za lov ali boj. Ludvik je neprestano molil za dušni blagor vseh prizadetih, ni pa prav vedel, pri čem da je. Ali naj se veseli nad to tišino, ki je tako različna od krvavih napadov prešlih mesecev, ali pa naj se tembolj trese pred neznanskim, kar bo še prinesla bodočnost! Kajti od čemerne Tomaževega samotarenja utegne priti najhujše. To je Ludvik vedel: Nekega dne se bo Tomaž pojavil, in takrat bo še mnogo strašnejši, ko je kdaj bil, in še večji krvolok.

Zares se je vse tako zgodilo, kakor se je Ludvik bal. Nekega septembarskega dne — če nisi pogledal v koledar, nisi razločeval januarkega od septembarskega ali majskega — kajti v Zapadni Indiji je celo leto enako brez oblačkov in toplo — nekega večera se torej moštvo baš zabava na svoj navadni način z igro in popivanjem, ko se naenkrat in za vse nepričakovano oglasi gospodovalni kapitanov glas, ki se mu doslej še nikdo ni upal nikdar upreti. V hipni in skoraj blazni naglici zapove Tomaž takojšen odhod. Sidro se je takoj vzdignilo, jadra se napno, rajne se povežejo. Fregata odrine. Tri dni pozneje zadenejo na trijamborsko jadrnico, ki je prihajala iz Cartagene in bila namenjena za Evropo. Bilo je v bližini sipin, imenovanih Las Dolce Leguas. "Lepa podlasica" je takoj napadla in zavzela svoj plen in Tomaž je lastnoročno pomiril vseh petnajst mož posadke samo za to, ker je eden njih ob začetku sprožil svojo pištolo.

(Dalje prihodnjič.)

Sirene tulijo...

A. Roimanc

(Se nadaljuje.)

V

Počasi odpre Reza oči in se začudeno ozira po sobi. Kot bi prišla od neke daleč, se ji zdi, kot bi bila na daljnem potovanju. Samo kje? Kje je tista čudna dežela, kakšno je njeno ime? Ne spomni se. Poskuša misliti, pa ne more; duša se ji je že skoraj ločila od telesa.

Tedaj začuti, da ni sama, nekdo je pri njej, za hrbtno stoji in jo gleda... Le kdo je, Jožek, Tonček, Andrej? Obrnila bi se in pogledala nazaj, pa jo je objela čudna lenost, da se ji ne ljubi napraviti niti najmanjšega giba. Tako bi ležala mirno in negibno kar naprej, saj ne čuti nobene bolečine in nič gladu. Leži, le z očmi bega po sobi. Tam na stropu plešejo muhe in se love. Tako smešne se ji zde, ko se zaletavajo druga v drugo ter se odbijajo. Neredoma pa se ji zazdi, da so vse obstale, da jo gledajo z velikimi očmi, ki se jim svetijo pošastno in grozno. Čuden strah jo spreleti. Zo-

pet se nemirno vpraša, kdo je za njo. Nič več se ne more zadržati, tiho pokliče z votlim glasom:

"Andrej..."

Svojega glasu se prestraši, ki je zadonel tako tuje, kakor bi govoril nekdo drugi. Še bolj se prestraši tišine, v kateri se zgube njene besede.

AND YOU'RE ONLY ASKED TO BUY WAR BONDS

Ruski topniški oddelak v akciji na Krimu.

"Četju se ne oglasi, kdo je zadaj," jo spreleti in drugič pokliče:

"Tonček..."

Glas tone v prostoru, zopet je vse tiho, zato pokliče še tretjič:

"Jožek..."

S pridržajočo sapo posluša in čaka odgovora. Zaman, le tišina, strašna tišina odgovarja njenemu klicu. Tedaj pa se ji mukoma izvije iz grla hripav glas:

"Oglasi se vendar, človek, ako si živ."

Nad glavo zabrenče muhe, v kotu preži pajek, nihče ji ne odgovori.

Z zadnjimi močmi se požene kvišku in v obupu glasno zakriči:

"Andrej, Tonček... Jožek... ljudje... ne pustite me same!"

Nihče se ne odzove njenemu klicu, preslaboten je, da bi se gel na zelen travnik, kjer so otroci, preslaboten, da bi priklival tuje ljudi, in tisočkrat preslaboten, da bi prebudil mrtvega moža na dvorišču tovarne.

Zopet se ji izvije: "Andrej, Jožek, Tonček..."

Čisto slaboten je že njen glas, komaj da so tihe besede. Nihče ne pride k njej, človeškega glasu ni slišati, le muhe brečne nad glavo. Vse polno jih je, plešejo, pretvarjajo se v čudne podobe, spuščajo se navzdol, in rastejo...

rastejo, kakor ogromne pošasti se ji zde in boji se jih...

Tedaj se ji zapro oči, nič moči ne čuti več v sebi, velika utrjenost ji prevzame vse telo. Le to še čuti, da je sama, popolnoma sama, ne otrok ni pri njej ne moža ne ljudi...

Zdi se ji, da čuti mrzel prijem na vratu, zavpiti hoče, a nobenega glasu ne spravi več iz sebe. Še enkrat ji zapolje moč v telesu, da plane kvišku in se zažene proti vratom; zunaj sta Tonček in Jožek ter se igrata na zeleni trati... Pri vratih se zruši, iz ust pa ji silijo krvave pene.

Prav tisti čas so stopili mrki možje na tovarniško dvorišče in obstali. Pred njimi leže trije, prvi na obrazu, drugi na hrbtni,

a tretji je sključen in se drži za glavo; vsem pa cveto rdeče rože na telesih.

Počasi se sklonijo in ne govorijo prav nič, kajti groza jih je, čudna tesnoba jim stiska srce. Pred njimi ležijo trije in se ne ganejo, a njihove oči so odprte in pripovedujejo strašno povest.

Ljudem se hoče krvi...

Mi smo jo dajali, kapljo za kapljo vsak dan... za tuje ljudi — za naše otroke ne in zase tudi ne. Gnojili smo njivo, kruh iz nje so pojedli drugi... sami smo bili lačni. Ko smo stegnili roko, smo morali dati vso kri...

Vi boste zopet dajali kapljo za kapljo; če boste stegnili roko, boste morali dati vso...

Strašno govore te mrtve oči, da jim je tesno pri srcu, ko se sklanjajo nad mrljici. Nič ne govorijo. Usta so jim stisnjena, a oči povešene, ko zapuščajo z mrljici krvavo dvorišče.

Brez križa, brez zvonjenja neso mrljice skozi trg. Ljudje ob poti ne molijo, niti se ne križajo, njih oči strme v rdeče rože. Kaj se je vendar dogodilo? Strel je počil, pesek je pordečila kri, toda zakaj... kako? Še pred urbo so bili živi vsi trije, a sedaj jih niso...

Prav nič ne morejo razumeti, le čuden strah jih prevzame, da govoriijo natiho, kakor bi bili v cerkvi...

Sprevod se počasi pomika skozi trg.

DON'T BE AN ACCIDENTER!

EVEN WITH GAS RATIONING...

A LEAK IN THE TANK ISN'T AS BAD AS A DRIP AT THE WHEEL.

NATIONAL SAFETY COUNCIL

BOOKS BY

LOUIS ADAMIC

Cradle of Life.....\$2.50

From Many Lands..... 3.50

Grandsons..... 2.50

Laughing in the Jungle... 3.00

My America..... 3.75

Native's Return..... 2.75

Two-Way Passage..... 2.50

What's Your Name?..... 2.50

Order from

Proletarec

2301 South Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.

Sredi trate pa je nenadoma zajokal Tonček. Drugi otroci ga začudeno gledajo.

"Glej jo, milo Jero, za prazen nič se joka."

"Mila Jera, mila Jera," mu oponašajo otroci.

Brata je sram in jezen je.

"Kaj se vendar cmeriš, cmerika?"

A Tonček ga tiho zaprosi: "Pojdiva domov."

"Pojdi sam, če ti je dolgčas pri nas."

Še tišje odgovori Tonček, komaj da ga sliši brat:

"Strah me je samega."

In prav tako zaprosi: "Pojdiva domov, Jožek... mama..."

Jožek onemi, prime tiho brata za roko in oba se obrneta proti domu. Sprva je počasen njun korak, potem pa vedno hitrejši in hitrejši, da se jima na-

zadnje že noge zapletajo v telu. Vsa osopla obstaneta v temni veži in čakata. Ne upata se naprej.

"Ne bodi neumen, saj vidiš, da je zunaj dan."

"A tukaj je tako temno in..."

Jože odpre vrata in stopi v svetlobo. V istem trenutku pa ga presune, da postane ves blede.

"Mama..."

In še Tonček zajoka za njima.

"Mama..."

Pred njima leži mrtla in nagibna, na ustih ima strnjeno kri.

"Kaj ji je?"

"Mrtva... je..."

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

HIŠNIKI—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Dnevno ali nočno delo. Visoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela.

FEDERAL RESERVE BANK
164 West Jackson Blvd.

POTREBUJEMO POMOČNIKA pri strojih. ALONZI FURNITURE CO.
1832 Hubbard St.

HIŠNICE—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Nič ribanja. Visoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Počitnice in bankni prazniki plačani.

FEDERAL RESERVE BANK
164 West Jackson Blvd.

POTREBUJEMO ZAVIJALCA "Packer" nad 17 let starega.

\$24.00 tedensko, 40 urno delo.

VENUS FOUNDATION
GARMENT CO.

123 No. WACKER DRIVE
corner Randolph

Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, visticne, časne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

TELEFON ROCKWELL 4804

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila
CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vsaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj zamenjati upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.00
2 tednika in 7.00	2 tednika in 9.00
3 tednike in 9.00	3 tednike in 11.00
4 tednike in 11.00	4 tednike in 13.00
5 tednikov in 13.00	5 tednikov in 15.00

Za Evrope je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____
Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledenčih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____
3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____
5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____
Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐